

Predgovor

Znanstvena monografija je rezultat raziskovalnega dela vseh soavtorjev in soavtoric, ki smo jo pripravljali vse od začetnega izbruha pandemije dalje. Ideja se mi je kot urednici porodila poleti 2020, ko je grozil 2. val zaprtja javnega življenja ter so potekale priprave na predavanja in seminarje na daljavo. Podiplomski študenti in študentke: Špela Bednjanič, Katarina Brezovnik, Katrin Češcut, Maruša Fijavž, Teja Gale, Veronika Hanc, Tia Jakopič, Lara Jereb, Urban Juhart, Eva Kavčič, Lea Kopač, Polona Kralj, Anja Marinšek, Maša Milovič, Zala Motaln, Sara Pavlovič Milijašević, Živa Manja Petrovec, Tjaša Poglej, Nika Pogorelc, Rebeka Šinkovec, Taja Vidonja in Sara Vidmar so se na mojo pobudo odločili, da bodo v okviru predmeta Diferencialna psihologija, ki ga izvajamo na podiplomski stopnji v okviru magistrskega študija Psihologija na Filozofski fakulteti v Ljubljani, svoje obveznosti opravili z raziskovalnimi nalogami. Sama sem jih kot mentorica vodila od vsega začetka, od problema, metode, rezultatov in interpretacije, tako da so do maja 2021 nastale zanimive in perspektivne naloge. Toliko perspektivne, da sem jim predlagala, da bi jih predelali in nadgradili v raziskovalne študije, ki bi jih objavili v skupni znanstveni monografiji. Tako je nastajala pričujoča monografija, ki smo jo dokončno sklenili julija 2022. O njenem obsegu in globini prča tudi podatek, da je bilo veliko tudi število udeležencev študij: v vseh študijah, ki smo jih zajeli v monografijo, je sodelovalo več kot 3000 udeležencev različnih spolov, starosti in izobrazbene strukture.

Monografija ima dva dela. Prvi del se nanaša na obdobje izbruha pandemije covid-19, ko smo se z njo ljudje soočili povsem nepripravljeni. Nismo vedeli, ne kaj se pravzaprav dogaja, kaj naj pričakujemo, ali obstajajo kakšna zdravila ipd. Drugi del pa zajema obdobje po razvoju cepiv proti covidu-19, ukvarja pa se s psihološkimi vprašanji odnosa do cepljenja.

Prvi del ima dve večji poglavji, od katerih se vsako deli na tri podpoglavja. V prvem poglavju se ukvarjamo s čustvi in osebnostjo med pandemijo covid-19, kjer posebej izpostavljamo problematiko osamljenosti, tesnobe in potrnosti, ki so začele spremljati vsakdanje življenje velikega števila ljudi. Osredotočimo se na vlogo osebnosti, ki jo utegne imeti pri vzpostavljanju in utrjevanju preventivnega vedenja, pri čemer nas zanimajo tako »svetle« kot »temne« plati osebnosti.

Drugo poglavje je posvečeno stresu in spoprijemanju s stresom zaradi pandemije covid-19, ki se prav tako deli na tri podpoglavja. Najprej obravnavamo stres kot psihofizično stanje in ga povežemo s t. i. psihološko odpornostjo, nato se osredotočimo na sočutje do sebe, na koncu pa opozorimo na pomen telesne aktivnosti za spoprijemanje s stresom.

Drugi del knjige preučuje obdobje po razvoju cepiva proti covidu-19. V poglavju nas zanima, ali obstajajo razlike v odnosu do cepljenja glede na socialno-demografske in glede na psihološke dejavnike. Zanima nas torej diferencialno psihološki vidik medskupinskih in individualnih razlik v odnosu do cepljenja. Pri medskupinskih se osredotočamo na spol, starost in izobrazbo, pri individualnih pa nas zanimajo psihološki vidiki. Izvedli smo več sistematičnih pregledov, pri katerih se je izkazalo, da se z naklonjenostjo cepljenju bolj povezujejo moški spol, višja starost in višja izobrazba. Individualne razlike pa kažejo, da se s pozitivnimi stališči do cepljenja pomembno povezujejo nekatere psihološke dimenzije, kot so: pozitivna čustva, subjektivno in psihološko blagostanje ter smisel življenja. Zbrani rezultati nakazujejo možnosti za nadaljnje poglobljeno raziskovanje vzrokov ugotovljenih razlik in ciljno naravnane intervencijske pristope k tistim skupinam, ki še oklevajo glede cepljenja.